

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

SROVNÁVACÍ STUDIE

Systemy zálohování v EU – PET lahve, sklo a kovové (hliníkové) nápojové obaly na jedno použití

Obsah:

PRÁVNÍ ÚPRAVA V EVROPSKÉ UNII...	3
PRÁVNÍ ÚPRAVA V ČESKÉ REPUBLICCE	4
KOMPARATIVNÍ ČÁST – ZÁLOHOVÉ SYSTÉMY PRO JEDNOCESTNÉ (JEDNORÁZOVÉ) OBALY	5
SLOVENSKO	5
NĚMECKO	6
DÁNSKO	7
ESTONSKO	8
FINSKO	10
ISLAND	11
NORSKO	11
ŠVÉDSKO	12
MIMOEVROPSKÉ ZEMĚ	13
IZRAEL	13
ZÁVĚR	13

Srovnávací studie č. 5.394

duben 2020

autor: Eva Balounová, Zuzana Kodatová

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Systémy zálohování v EU – PET lahve, sklo a kovové (hliníkové) nápojové obaly na jedno použití	Typ edice: online, ISSN 2533-4131
Autoři: Balounová, E., Kodatová, Z.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Číslo: Srovnávací studie č. 5.394	První vydání edice: červenec 1991
Datum: duben 2020	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova: jednorázové obaly; zálohy; nápoje; PET; hliník; sklo, lahev	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Práce představuje úpravu nakládání s plastovými PET lahvemi, sklem a hliníkovými (kovovými) plechovkami – tedy jednocestnými (jednorázovými) nápojovými obaly ve vybraných evropských zemích, ve kterých existuje zálohový systém. Pro úplnost je zmíněna úprava na úrovni Evropské unie a stávající právní úprava zálohového systému v České republice, kde je tento systém zaveden pouze pro opětovně použitelné (znovuplnitelné) obaly (skleněné lahve). Zálohový systém na opětovně použitelné lahve je zaveden ve většině evropských zemích – na Slovensku, v Belgii, Lotyšsku, Litvě, Lucembursku, Slovinsku, Nizozemí, Polsku, Švédsku, Rakousku, Dánsku, Estonsku, Finsku, Německu.

Obsah

PRÁVNÍ ÚPRAVA V EVROPSKÉ UNII	3
PRÁVNÍ ÚPRAVA V ČESKÉ REPUBLICĚ	4
KOMPARATIVNÍ ČÁST – ZÁLOHOVÉ SYSTÉMY PRO JEDNOCESTNÉ (JEDNORÁZOVÉ) OBALY	5
SLOVENSKO	5
NĚMECKO.....	6
DÁNSKO	7
ESTONSKO	8
FINSKO.....	10
ISLAND.....	11
NORSKO.....	11
ŠVÉDSKO	12
MIMOEVROPSKÉ ZEMĚ	13
IZRAEL.....	13
ZÁVĚR.....	13

Právní úprava v Evropské unii

Základním právním předpisem na úrovni Evropské unie týkajícím se obalových odpadů je směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES ze dne 20. prosince 1994 o obalech a obalových odpadech (směrnice o obalech), která tvoří právní rámec pro nakládání s veškerými obaly uváděnými na trh Evropské unie a s odpady z obalů. Směrnice o obalech je předpisem *lex specialis* k směrnici o odpadech. Směrnice o obalech byla několikrát novelizována. Směrnice o obalech obsahuje cíle v oblasti recyklace obalového odpadu a materiálů obsažených v obalovém odpadu. Za účelem plnění cílů musí státy přijmout nezbytná opatření. Směrnice o obalech obsahuje zajímavé ustanovení, že členské státy nesmějí na svém území bránit uvádění takových obalů, které vyhovují ustanovením této směrnice, na trh (k tomu viz dále). Novela směrnice o obalech¹ představuje nové plánované cíle pro rok 2025. Mělo by být recyklováno 50 % plastů, 70 % železných kovů, 50 % hliníku, atp. Tyto cíle pak pro rok 2030 jsou ještě zpřísněny na 55 % plastů, 80% železných kovů a 60% hliníku.

Balíček oběhového hospodářství EU (Circular Economy Package) se stal zákonem na začátku července 2018. V rámci CEP Evropská komise předložila čtyři legislativní návrhy (směrnic a mezi nimi i novelizovanou směrnici o obalech) zavádějící nové cíle v oblasti nakládání s odpady, pokud jde o opětovné použití, recyklaci a skládkování, posílení ustanovení o předcházení vzniku odpadů

¹ KOM (2018/852) v konečném znění

a rozšíření odpovědnosti výrobce a zjednodušení definic, povinnosti podávat zprávy a výpočtu metod pro cíle.

Členské státy jsou povinny provést směrnice do vnitrostátního práva do 5. července 2020.

Očekává se, že členské státy EU dosáhnou míry recyklace 55% do roku 2025, 60% do roku 2030 a 65% v roce 2035. Pokud jde o obaly, budou mít členské státy cíle recyklovat 65% všech obalů do roku 2025 a 70% do roku 2030. Jsou stanoveny jednotlivé cíle pro samostatné obalové materiály (plast 55%, dřevo 30%, železné kovy 80%, hliník 60%, sklo 75% a papír a karton 85%).

Právní úprava v České republice

V České republice je stěžejním právním předpisem zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), v platném znění. Zákon o obalech obsahuje mimo jiné základní požadavek prevence tvorby odpadu. Zákon upravuje opakovaně použitelné obaly, vratné obaly a konečně vratné zálohované obaly.

- Opakovaně použitelné obaly: osoba, která uvádí na trh nebo do oběhu výrobky, jejichž obaly jsou opakovaně použitelné, je povinna učinit organizační, technická nebo finanční opatření odpovídající kritériím stanoveným v příloze II zákona a která umožňují opakované použití obalů. Náležitosti těchto opatření a způsob a postup opakovaného použití stanoví příslušná harmonizovaná česká technická norma.
- Vratné obaly: osoba, která uvádí na trh nebo do oběhu výrobky, jejichž obaly jsou vratné, je povinna zajistit opakované použití těchto obalů dle přílohy II zákona nebo jejich využití (dle § 12 zákona o obalech)
- Vratné zálohované obaly: pokud je součástí opatření u vratných obalů účtování zvláštní peněžní částky („záloha“), která je přímo vázána k vratnému obalu použitému k prodeji výrobku a jejíž vrácení po vrácení tohoto obalu je kupujícímu při prodeji výrobku zaručeno, je tento obal vratným zálohovaným obalem podle tohoto zákona.
 - Osoby jsou povinny dodržovat výši zálohy vratných zálohovaných obalů stanovenou prováděcím právním předpisem.
 - Osoba, která uvádí na trh výrobky ve vratných zálohovaných obalech, je povinna označit tyto obaly jako vratné zálohované obaly způsobem, který stanoví prováděcí právní předpis. Tímto prováděcím právním předpisem je vyhláška ministerstva průmyslu a obchodu č. 116/2002 Sb., ze dne 22. března 2002 o způsobu označování vratných zálohovaných obalů.
 - Osoba, která uvádí na trh nebo do oběhu výrobky ve vratných zálohovaných obalech, je povinna vykupovat tyto vratné zálohované obaly bez omezení množství a bez vázání tohoto výkupu na nákup zboží.
 - Osoba, která uvádí na trh nebo do oběhu výrobky ve vratných zálohovaných obalech prodejem spotřebiteli v provozovně, je povinna zajistit, aby tyto vratné zálohované obaly byly v této provozovně vykupovány po celou provozní dobu.
 - Osoba, která uvádí na trh nebo do oběhu výrobky ve vratných zálohovaných obalech jinak než prodejem spotřebiteli, je povinna informovat osoby, které uvádějí výrobky v těchto obalech na trh nebo je uvádějí do oběhu prodejem spotřebiteli, o připravované změně druhu vratného zálohovaného obalu nebo o ukončení výkupu vratného zálohovaného

obalu nejméně 6 měsíců před provedením této změny nebo před ukončením výkupu; po tuto dobu nesmí být výkup těchto vratných zálohovaných obalů zastaven.

- Oznámi-li osoba, která uvedla na trh nebo do oběhu vratné zálohované obaly, že přestává používat dosud zálohovaný obal, je povinna tento vratný zálohovaný obal odebírat zpět za podmínek platných pro dosud zálohovaný obal po dobu nejméně 1 roku od posledního uvedení tohoto obalu na trh nebo do oběhu.
- Osoba, která uvádí do oběhu nápoje v obalech, které nejsou vratnými zálohovanými obaly, je povinna nabízet stejné nápoje rovněž ve vratných zálohovaných obalech, pokud jsou v nich tyto nápoje uváděny na trh. Tato povinnost se nevztahuje na osoby uvádějící tyto nápoje do oběhu na prodejní ploše menší než 200 m².
- Prováděcí právní předpis stanoví výši zálohy pro vybrané druhy vratných zálohovaných obalů nebo pro vratné zálohované obaly určené pro vybrané druhy výrobků. Tímto prováděcím právním předpisem je nařízení vlády č. 111/2002 Sb., ze dne 20. února 2002, kterým se stanoví výše zálohy pro vybrané druhy vratných zálohovaných obalů.

Seznam skleněných vratných zálohovaných obalů, u kterých se stanoví výše zálohy

Druh obalu		Norma	Výše zálohy (Kč)	Poznámka
Láhev na víno	1,0 l	ČSN 703133	3,-	
Láhev na minerální vodu	0,7 l	ČSN 703101	1,-	
Láhev na ovocný sirup	0,7 l	ČSN 703111	3,-	
Láhev na pivo s korunkovým uzávěrem	0,5 l	pokud ústí splňuje požadavky ČSN EN 14634	3,-	
Láhev na limonádu a sodovou vodu	0,33 l	ČSN 703105	3,-	
Láhev na minerální vodu	0,33 l		3,-	láhev musí splňovat rozměry ¹⁾ stanovené v nákresu uvedeném v této příloze

Zákon o obalech rovněž upravuje správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob.

Komparativní část – zálohové systémy pro jednocestné (jednorázové) obaly

Zálohový systém je s různými obměnami a v různé míře zaveden v mnoha evropských zemích. Již dlouhou tradici má zálohový systém pro jednocestné obaly v zemích severní Evropy (Dánsko, Švédsko, Norsko, Finsko, Island), později byl zaveden i v Německu nebo Estonsku. V roce 2015 byl zálohový systém pro plastové lahve, hliníkové plechovky a skleněné lahve zaveden v Litvě. Na Slovensku jsou jednocestné obaly vratné, ale záloha činí 0 EUR, avšak od roku 2022 bude spuštěn systém zálohování lahví a plechovek s tím, že vratná záloha za PET láhev by činila 12 eurocentů (zhruba tři koruny) a deset eurocentů (kolem 2,60 koruny) za plechovku.

Zálohový systém funguje i v Chorvatsku, ve velmi malé míře v Maďarsku a v Nizozemí. Ve Švýcarsku platí pravidlo, že návratnost obalů musí být 75 %, jinak bude zálohový systém zaveden (obdobné ustanovení bylo před zavedením v Německu). O zavedení systému se diskutuje i v dalších zemích, např. ve Spojeném království (zejména ve Skotsku).

Slovensko

Slovensko zavede od roku 2022 zálohování jednorázových plastových lahví a plechovek s nápoji na základě zákona č. 302/2019 Z.z. o zálohování jednorázových obalov na nápoje a o zmene a

*doplnení niektorých zákonov*². Spustí tak tento systém zálohování jako první země ve střední Evropě (jinde po Evropě již systém zálohování nápojových obalů zavedlo deset evropských zemí). Podrobnosti o zálohování pak stanoví *vyhláška ministerstva životného prostredia č. 347/2019 Z.z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje*³. Budou takto zálohovány plechovky a plastové lahve na nápoje s objemem od 0,1 do 3 litrů.

Zálohy

Vratná záloha bude činit 12 centů za PET láhev a 10 centů za plechovku. Nápojové obaly budou označeny zvláštním kódem. Na nápoji bude natištěno textové označení zálohovaného jednorázového obalu a to tak, že jde o „Zálohovaný jednorázový obal“ anebo „Zálohované“.

Podnikatelé mají více než dva roky na to, aby se na nový systém připravili. Zapojení do něj bude povinné pro obchody s prodejní plochou větší než 300 metrů čtverečních, pro menší obchody bude dobrovolné.

Vstupní náklady na spuštění projektu zálohování nápojových obalů včetně nákupu techniky ministerstvo odhadlo na 80 milionů eur. Po zavedení vratných záloh úřad očekává zvýšení míry jejich recyklace na zhruba 90 %. Cíle návratnosti stanoví Příloha č. 1 k zákonu č. 302/2019 Z. z.

Systém

Výrobce obalů zálohového systému je povinen požádat správce zálohového systému o uzavření smlouvy o plnění povinností a registrovat u správce zálohované jednorázové obaly na nápoje před jejich uvedením na trh.

Správce zálohového systému je dle zákona nezisková organizace se sídlem na území Slovenské republiky, poskytující všeobecně prospěšné služby, založená na dobu neurčitou. Správce koordinuje fungování zálohového systému a jeho financování a plní koordinační úlohy spojené se zúčtováním záloh a vzdělávacími a propagačními aktivitami. Správce zakládá právnická osoba určená ministerstvem životního prostředí, prostřednictvím které se sdružují výrobci obalů a konsorcia těchto právnických osob na základě ministerstvem uskutečněného výběru z přihlášených zájemců. Zákon stanoví podmínky tohoto výběru.

Správce je povinen vytvořit, spravovat a financovat zálohový systém v souladu se zakládajícími dokumenty a uhrazovat distributorům obalů finanční prostředky vynaložené na vyplácení záloh v souladu s uzavřenou smlouvou. Je povinen zabezpečit přepravu, zhodnocení a recyklaci odpadů ze zálohovaných jednorázových obalů na nápoje a zneškodnění nezhodnotitelných vytríděných odpadů ze zálohovaných jednorázových obalů na nápoje. Dále je povinen vytvořit a provozovat informační systém zálohování a prostřednictvím něho zadávat údaje do informačního systému vedeného ministerstvem životního prostředí a vést evidenci o zálohovaných jednorázových obalech na nápoje a údaje z evidence hlásit ministerstvu.

Orgány státní správy pro oblast zálohování jednorázových obalů na nápoje a odpadů z těchto obalů jsou kromě ministerstva životního prostředí také Slovenská inspekce životního prostředí a Slovenská obchodní inspekce⁴.

Podobně jako Slovensko, připravuje zavést zálohový systém od roku 2022 také Lotyšsko.

Německo

V Německu je problematika vratných zálohovaných obalů upravena nařízením o zamezení a využití odpadů z obalů z roku 1998 (nařízení o obalech) „*Verordnung über die Vermeiden und Verwertung*

² <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/302/20200101>

³ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/347/20191201>

⁴ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/302/20200101> § 8

von Verpackungsabfällen (Verpackungsverordnung – VerpackV)“. Od 1. ledna 2003 v Německu platí zálohový systém nevratných (jednocestných) obalů. Důvodem zavedení bylo to, že došlo ve dvou po sobě jdoucích letech k poklesu podílu vratných (opakovaně použitelných obalů) pod 72 %. Toto ustanovení mělo sloužit jako motivace používat vratné obaly. K prolomení hranice stanovené nařízením však došlo. Nejprve se nový systém setkal s kritikou, důvodem bylo například to, že obal bylo možno vrátit pouze v místě jeho zakoupení nebo že zálohy byly stanoveny rozdílně dle objemu obalu. Od 1. května 2006 se uplatňuje celostátní zjednodušený systém.

Zálohy

- Výše zálohy je sjednocena a stanovena pro jednocestné nápojové obaly o objemu 0,1 litru až 3 litry na nejméně 0,25 EUR. Toto se vztahuje na obaly ze skla, kovu, papíru, kartonu, plastu.
- Vztahuje se na ekologicky nevýhodné obaly na jedno použití, které obsahují nápoje: pivo (včetně nealkoholického piva) a míchané pivní nápoje, minerální a jiné pitné vody, nealkoholické nápoje včetně šumivých nápojů jako je kola, ledový čaj (to se nevztahuje na ovocné šťávy, nektary, zeleninové šťávy a nektary, nápoje s minimálním podílem mléka 50 %, produkty z mléka, směsi těchto nápojů a dietní nápoje, které jsou určeny nemluvnatům nebo kojencům), alkoholické míchané nápoje (které jsou blíže specifikovány).⁵

System

V novém systému již není brán ohled na tvar a objem obalů; obchodník je povinen vykoupit zpět i jiný obal než prodává. Výjimku mají obchody, které mají do 200 m² prodejní plochy, které mohou vykupovat pouze ty obaly, které prodávají. Je upraveno také označování obalů. Systém zajišťuje společnost Deutsche Pfandsystem GmbH (DPG), která zajišťuje i tzv. clearing – vyrovnávání přebytků a deficitů v hodnotách záloh mezi jednotlivými prodejci.⁶

Cíl tohoto opatření je uveden přímo v nařízení – podíl produktů balených do opakovaně použitelných obalů a ekologicky výhodných obalů na nápoje má být zvýšen; cíl je 80 %. Nařízení o obalech rovněž v § 15 upravuje správní delikty za porušení povinností vztahujících se k zálohování jednocestných obalů.

Opatření bylo dokonce napadnuto u Soudního dvora EU ze strany Komise, SDEU však rozhodl ve prospěch Německa. Pouze požadoval napravení určitých nedostatků opatření, které byly od roku 2006 napraveny.

V roce 2014 byla míra návratnosti obalů 96 % u hliníkových plechovek a 98 % u PET lahví.⁷

Dánsko

V Dánsku se systém záloh uplatňuje již desítky let, prvotně tomu však bylo pouze u znovu použitelných obalů. V Dánsku bylo po určitou dobu (1982 -2002) zakázáno používat jako obaly nápojů hliníkové plechovky, což však bylo z důvodu nesouladu s právem EU zrušeno a nahrazeno zálohovým systémem pro jednocestné nápojové obaly prodané v Dánsku. Dánský zákon o nápojových

⁵ § 9 nařízení; dostupné [zde](#)

⁶ Zdroj [zde](#)

⁷ <https://www.cmconsultinginc.com/wp-content/uploads/2017/05/BOOK-Deposit-Global-24May2017-for-Website.pdf>

obalech vstoupil v účinnost v roce 2002. Ministerstvo životního prostředí ho v roce 2017 provedlo nařízením *Statutory Order on Deposits on and the Collection etc. of Packaging for Certain Beverages*⁸.

Systém

Systém zálohovaných jednocestných obalů je zajišťován společností Dansk Retursystem A/S, která byla založena na popud ministerstva životního prostředí. Obchody na nápoje platí producentům zálohu, které jsou producenty placeny právě Dansk Retursystem. Obaly, které jsou zpětně vybrány od spotřebitelů (ručně nebo pomocí automatů) jsou také doručovány do Dansk Retursystem A/S, kde jsou registrovány počítány a tříděny. Na základě registrace pak jsou zálohy vráceny zpět obchodům. Zálohy za obaly, které nebyly vráceny, a tudíž nebyly recyklovány, si ponechává Dansk Retursystem a jsou použity k zlepšení efektivity procesu a dále k různým sociálním či ekologickým programům. Do Dansk Retursystem se musí zapsat všichni producenti, atp. Dansk Retursystem platí obchodům částku k pokrytí nákladů na zpracování opakovaně použitelných i jednocestných obalů. Obchody ale platí do Dansk Retursystem administrativní poplatek k pokrytí nákladů provozování databáze obchodů. Dále producenti, výrobci a dovozci platí i tzv. balící poplatek za každý nápojový obal, což je jakási ekologická daň. Poplatky (kromě balícího poplatku) jsou regulovány Dansk Retursystem, ale musí být schváleny dánskou agenturou ochrany životního prostředí.⁹

Zálohy

Jednocestné obaly (obaly, které mohou být recyklovány, roztaveny a přetvořeny v nové lahve a plechovky) jsou zálohovány následovně:

- 1 DKK za skleněné lahve a hliníkové plechovky o objemu menší než 1 litr
- 1,50 DKK za plastové lahve o objemu méně než 1 litr
- 3 DKK za všechny lahve a plechovky o objemu 1 – 20 litrů

V Dánsku jsou zálohovány i opakovaně použitelné nápojové obaly a to sice: 1 DKK za skleněnou lahev do objemu 0,5 litru, 3 DKK za skleněnou lahev v objemu nad 0,5 litru, 1,50 DKK za plastovou lahev o objemu do 1 litru a 3 DKK za plastovou lahev v objemu nad 1 litr.¹⁰

Míra návratnosti byla v roce 2014 u PET, skla a plechovek 89%.¹¹

Estonsko

V Estonsku byl stávající zálohový systém zaveden v roce 2005 (na základě zákona z roku 2004). Do té doby fungoval zálohový systém pouze pro skleněné lahve.

Systém

Systém zavedený v roce 2005 se vztahuje na nealkoholické nápoje, pivo, další nápoje s nízkým obsahem alkoholu, včetně džusů. Spotřebitel k ceně nápoje platí rovněž zálohu, kterou pak získá zpět. Podle § 20 zákona o obalech jsou obchodníci povinni zprostředkovávat odběr zálohovaných

⁸ <https://mst.dk/media/133287/statutory-order-on-deposits-on-and-the-collection-etc-of-packaging-for-certain-beverages.pdf>

⁹ Zdroj [zde](#)

¹⁰ Zdroj [zde](#)

¹¹ <https://www.cmconsultinginc.com/wp-content/uploads/2017/05/BOOK-Deposit-Global-24May2017-for-Website.pdf>

obalů a vracet spotřebitelům zálohy. Obchodník může tuto povinnost delegovat, ale tím se nezabývá odpovědnosti. Systém vracení obalů musí být organizován tak, aby byl pohodlný a přístupný spotřebitelům. Povinnosti společností balící nápoje jsou delegovány na Eesti Pandipakend – EPP, která sbírá obaly na celém území Estonska, atp. Ministerstvo životního prostředí kontroluje národní balící registr.

Zálohy

Výše záloh byla nastavena následovně: za plastové lahve do objemu 0,5 litru včetně 0,04 EUR, za plechovky, skleněné lahve a PET lahve o objemu nad 0,5 litru 0,08 EUR. Po přijetí eura v roce 2011 byly výše sjednoceny na 10 centů za obal.¹²

V roce 2015 byla míra návratnosti 87 % u skleněných lahví, 90 % u PET lahví a 70 % u hliníkových plechovek. Kromě zvýšení míry návratnosti obalů je uváděna lepší kvalita navrácených obalů, méně odpadků ve městech, tvorba nových pracovních míst.¹³

Litva

Od února 2016 byl v Litvě zaveden systém záloh a následného vracení peněz za obaly z nápojů na jednorázové použití.¹⁴ Do té doby byl systém uplatňován pouze na znovuplnitelné skleněné nádoby používané pro pivo, nízkoalkoholické nápoje, nealkoholické nápoje, minerální vodu a šťávu. Od roku 2016 existují paralelně oba systémy jak pro obaly ke znovuplnění, tak na jednorázové obaly z nápojů¹⁵.

Zálohy

Litevský vratný program je komplexní a účtuje zálohy na téměř všechny typy jednorázových nápojových obalů, tj. nádob vyrobených z plastu, kovu a skla od 0,1 l do 3 l. Vratné jednorázové obaly jsou tedy především plasty na jedno použití, kov (Al & Fe) a sklo.

Záloha se vztahuje na nízkoalkoholické nápoje (pivo, ovocné víno, ovocné nápoje na bázi vína, jiné kvašené nápoje) a nealkoholické nápoje (stolní vody, minerální vody, džusy), avšak mléko, víno a lihoviny jsou osvobozeny. Záloha je stejná u všech typů a činí 0,10 EUR za láhev/obal (plast, sklo, plech). Většina sběru se provádí pomocí automatů (RVM-reverse vending machines)¹⁶.

Systém

Systém je provozován neziskovou společností Užstato Sistemios Administratorius (USAD). USAD byla založena litevským sdružením pivovarů, Asociací litevských obchodních podniků a Litevským sdružením výrobců přírodní minerální vody¹⁷. Tento provozovatel systému odpovídá za transparentní správu dat, zúčtování vkladů, podávání zpráv, logistiku, marketing shromážděných materiálů a vzdělávání zúčastněných stran a spotřebitelů. Mezi jeho zdroje příjmu

¹² <https://www.err.ee/529058/tagatiraha-suurenemine-hoogustas-taara-tagastamist-margatavalt>

¹³ Více údajů o projektu a jeho přínosech je dostupné [zde](#)

¹⁴ zákonem o obalech a odpadech z obalů (*Pakuočiy ir pakuočiy atlieky tvarkymo*)¹⁴

¹⁵ https://www.researchgate.net/publication/332242306_Deposit_Return_Systems_for_Beverage_Containers_in_the_Baltic_States_Riga_Green_Liberty str. 34

¹⁶ <https://grazintiverta.lt/en/#slide-how>

¹⁷ Členové těchto sdružení jsou odpovědní za 80 % všech nápojových obalů uváděných na litevský trh

patří nevyčerpané zálohy, příjmy z prodeje sebraného materiálu k recyklaci a administrativní poplatky placené výrobcí nápojů. USAD je odpovědný Ministerstvu životního prostředí¹⁸.

I když se předpisy pro vratné jednorázové a vratné znovu naplnitelné obaly v Litvě liší, pro spotřebitele zde není žádný rozdíl - oba typy nápojových obalů musí mít podle zákona etiketu¹⁹, a měly by být vráceny do stejné sběrné infrastruktury (RVM).

Maloobchodníkům byly poskytnuty reverzní prodejní automaty (RVM), umístěné buď uvnitř prodejny, nebo jako venkovní instalace. Spotřebitelům je vrácena záloha ve formě poukázky, kterou lze v obchodě uplatnit jako hotovost nebo kredit na svůj nákupní účet.

V současné době je v Litvě zhruba 1 100 instalovaných automatů v obchodech a obchodních řetězcích, 900 automatů vlastní provozovatel systému a 100 automatů vlastní sami maloobchodníci. Země dosáhla přes 1,2 miliard kusů plastových nápojových obalů vrácených za pouhé dva roky, což činí zhruba 21 000 tun balení za rok, které nekončí na skládkách nebo v okolním prostředí.

Výrobci i dovozci nápojových obalů musí zaplatit (kromě příspěvku provozovateli systému) také jednorázový registrační poplatek (50 EUR) a jednorázový registrační obalový poplatek (35 EUR). Výrobci navíc platí poplatek za sběr znovuplnitelných obalů 0,0175 EUR za kus. Zákon o dani ze znečištění životního prostředí²⁰ navíc předpokládá, že výrobci a dovozci zaplatí za obaly uvedené na trh daň ze znečištění. Výjimka je udělena na základě poměru vrácených obalů a splněných cílů recyklace. Výrobci a dovozci, kteří uvolňují na trh méně než 0,5 tun obalů, jsou osvobozeni od placení daně. Tato výjimka se však nevztahuje na jednorázové zálohované obaly a znovuplnitelné zálohované obaly.²¹

Od května 2019 jsou obchody s prodejní plochou do 60 m² osvobozeny od účasti v systému, ale mohou se k němu připojit dobrovolně.

Míra návratnosti u plastových lahví byla v Litvě 34 % před depozitním systémem, 74,3 % na konci roku 2016, 91,9 % na konci roku 2017 a 93 % v roce 2018.²²

Finsko

Ve Finsku je uvalena daň na jednocestné nápojové obaly, kterou platí producent. Pokud jsou tyto nápojové obaly zálohovány, jsou z daně vyjmuty.

Již v roce 1952 byl ve Finsku zaveden zálohový systém pro skleněné lahve, v sedmdesátých letech byla na jednorázové nápojové obaly uvalena daň. Stávající právní úprava byla zavedena v roce 1994, kdy byla uvalena daň na nealkoholické a alkoholické nápojové obaly ze skla, plastu či hliníku.

¹⁸Deposit return systems for beverage containers in the baltic states, Riga: Green liberty
https://www.researchgate.net/publication/332242306_Deposit_Return_Systems_for_Beverage_Containers_in_the_Baltic_States_Riga_Green_Liberty str. 37

¹⁹ Výrobci a dovozci při uvádění zálohovaného zboží na domácí trh Litevské republiky označí obal čárovým kódem označujícím výrobce nebo dovozce obalu a značkou označující použití příslušného systému zálohování.

²⁰ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/14b037e0f0c411e993e1a0efdbde7def>
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.80721>
https://www.researchgate.net/publication/332242306_Deposit_Return_Systems_for_Beverage_Containers_in_the_Baltic_States_Riga_Green_Liberty str. 37

²² Z toho tvoří sklo 83 %, PET 92 %, plechovky 93 %

https://www.researchgate.net/publication/332242306_Deposit_Return_Systems_for_Beverage_Containers_in_the_Baltic_States_Riga_Green_Liberty

Výpočet je stanoven dle objemu obalu. Opakovaně použitelné obaly nebo recyklovatelné obaly jsou z daně vyjmuty.

Zálohy

Sbírány jsou znovuplnitelné skleněné a PET lahve, a jednorázové plechovky a skleněné a PET láhve. Zálohy jsou stanoveny vládními vyhláškami a pohybují se od 0,10 do 0,40 EUR.²³

Plast < 0.5l: 0.10 Eur, plast 0.5l - 1l: 0.20 Eur, plast > 1l: 0.40 Eur, Kov: 0.15 Eur, Sklo: 0.10 Eur.²⁴

System

Na správě systému se podílí ministerstvo životního prostředí a ministerstvo financí. V roce 1996 byla založena společnost Suomen Palautuspakkaus Oy (PALPA), která provozuje zálohový systém. PALPA je vlastněna obchodními řetězci a velkými nápojovými výrobci, ale odpovídá ministerstvu životního prostředí. Všechny nápojové obaly před tím, než jsou uvedeny na trh, musí být u PALPY registrovány. Zálohy a recyklační poplatky jsou placeny producenty, v konečném důsledku je ale platí spotřebitel, kterému jsou vráceny, pokud vrátí i nápojový obal. PALPA rovněž přijímá nezálohované obaly k recyklačním účelům.

Návratnost nápojových obalů je ve Finsku vysoká: v roce 2016 to bylo 96 % u plechovek, 92 % u plastových lahví a 88 % u recyklovatelných skleněných lahví. Opakovaně použitelné skleněné lahve jsou vráceny v míře 100 %.²⁵

Island

System

Společnost, která provozuje zálohový systém na Islandu, se jmenuje Endurvinnslan hf. Společnost byla založena v roce 1989 zákonem č. 52/1989 a její činnost je upravena nařízením č. 368/2000. Endurvinnslan má 60 zařízení na zpětný odběr nápojových obalů po celé zemi, kde mohou lidé získat zpět svoji zálohu.

Zálohy

Výše zálohy je nyní jednotná pro lahve a plechovky 16 ISK. Zálohovány jsou všechny jednorázové nápojové obaly, kromě mléka a mléčných výrobků a džusů.

Míra recyklace v roce 2018 byla okolo 85 % pro obaly z hliníku, 83 % pro obaly z PET lahví a 80 % pro skleněné lahve. Uvádí se, že míra je nižší vzhledem k velkému počtu turistů, kteří nejsou se systémem obeznámeni.²⁶

Norsko

System

V Norsku jsou opětovně použitelné nápojové obaly regulovány od roku 1902. Systém je nyní provozován společností Infinitum AS. Společnost má výsadní právo k provozování systému záloh za prázdné jednocestné obaly. Norský systém je obdobný jako systém dánský, kromě toho, že není povinnost pro producenty a další být v systému. Nicméně pokud se nezapíšíou, nemají nárok

²³ Deposit Refund System (and Packaging Tax) in Finland, Sarah Ettlinger:
<https://ieep.eu/uploads/articles/attachments/9d526526-d22b-4350-a590-6ff71d058add/FI%20Deposit%20Refund%20Scheme%20final.pdf?v=63680923242>

²⁴ <https://www.cmconsultinginc.com/wp-content/uploads/2017/05/BOOK-Deposit-Global-24May2017-for-Website.pdf>

²⁵ Zdroj [zde](#)

²⁶ Zdroj [zde](#)

na slevu na ekologickém poplatku, který musí být placen za každý nápojový obal prodaný v Norsku. Producenti a dovozci, kteří nejsou zaregistrováni v systému, platí fixní poplatek 0,97 NOK (0,08 EUR) plus ekologický poplatek 4,74 NOK (0,39 EUR) za plechovku nebo 2,85 NOK (0,23 EUR) za plastovou lahev. Producenti a dovozci, kteří jsou zapsáni v systému, jsou oprávněni ke slevě z daného ekologického poplatku:

- Pokud míra návratnosti a recyklace nápojových obalů je menší než 25 %, producent nebo dovozce nezíská žádnou slevu
- Pokud je míra návratnosti a recyklace více než 95 %, ekologický poplatek je 0
- Pokud je míra mezi 25 a 95 %, poplatek je snížen lineárně

Je udáváno, že téměř všichni producenti a dovozci jsou v systému zapsáni.

Systém je financován administrativními vstupními poplatky, poplatky za obal a dalšími poplatky. Stejně tak jako v Dánsku, systém hradí obchodům náhrady za provoz a vracení opětovně použitelných i jednocestných obalů.

Zálohy

Obaly, které jsou zálohovány, jsou značeny speciální značkou a výší zálohy. Výše zálohy je 1 NOK u lahví o objemu do 0,5 dl a nad tento objem je výše 2,5 NOK.²⁷

V roce 2018 byla návratnost 88,6% PET lahví a 87,3% hliníkových plechovek.²⁸

Švédsko

Ve Švédsku je také zaveden systém zálohování hliníkových plechovek a PET lahví, který má za cíl naplnit cíl míry recyklace těchto obalů ve výši 90 %. Rovněž skleněné lahve jsou zálohované.

Systém

Systém je zpravován soukromou společností Returpack.²⁹ Právní úprava zálohování jednocestných obalů byla novelizována v roce 2006, ačkoliv systém byl již zaveden dříve. Nyní se systém vztahuje na všechny nápojové obaly, s výjimkou produktů z mléka a džusů. Na systém dohlíží švédská rada pro zemědělství. Z právní úpravy vyplývá, že systémy mohou být zpravovány soukromými společnostmi, systémy ale musí schválit rada. Hlavní systém je v současnosti provozován právě společností AB Svenska Returpack. Dovožci a producenti musí platit roční recyklační poplatek. Každý obal musí být označen jako zálohovaný včetně výše zálohy. Returpack vybírá zálohu od obchodníků, ten je pak placen spotřebiteli. Returpack platí poplatek zpátky obchodníkům, když vrátí obaly. Pro obaly, které nelze zařadit do systému, může být požádáno o výjimku od rady. Obaly, které nejsou součástí schváleného systému (nebo nemají schválenou výjimku přímo od rady), jsou zakázány.³⁰

Zálohy

Výše záloh je pro plechovky 1 SEK a pro plastové láhve do 1L 1 SEK a pro plastové lahve nad 1L 2 SEK.

V roce 2014 byla míra návratnosti pro hliníkové plechovky 93,8% a pro PET láhve 82,7%.³¹

²⁷ Zdroj [zde](#)

²⁸ Infinitum Annual Report 2018: <https://infinitum.no/english/infinitum-annual-report-2018>

²⁹ Zdroj [zde](#)

³⁰ Zdroj [zde](#)

³¹ <https://www.cmconsultinginc.com/wp-content/uploads/2017/05/BOOK-Deposit-Global-24May2017-for-Website.pdf>

Švédsko, ačkoliv je v něm míra recyklace vysoká, je uváděno také jako inspirace pro kreativní propagaci třídění a recyklaci odpadu (např. reklamní spoty společnosti Returpack).

Mimoevropské země

Zálohový systém je zaveden i v mimoevropských zemích (či jejich jednotlivých administrativních územích) – např. Austrálii, Kanadě, Izraeli nebo Spojených státech amerických.

Izrael

V roce 2010 byl zákonem stanoven cíl návratnosti 77% pro obaly ze všech nápojů nad 100 ml a do 1,5 l z PET, hliníku, kovů a skla, kromě mléčných produktů. Zákon zakazuje výrobcům jakékoliv výjimky z dosažení tohoto cíle. Autoritou, která dohlíží na fungování systému, je ministerstvo životního prostředí.

Systém

ELA Recycling Corporation je soukromá nezisková organizace vlastněná izraelskými výrobci nápojů. Jejím cílem je podporovat, koordinovat a financovat selektivní sběr, třídění a recyklaci lahví a nápojových obalů.

Zálohy

Záloha je jednotná a činí 0,3 ILS (0,07 Eur).

Míra návratnosti činila v roce 2015 77% pro PET lahve a sklo.³²

Závěr

Výše popsané evropské země vykazují dlouhodobě vysokou míru návratnosti zálohovaných nápojových obalů na jedno použití ze skla, PET a hliníku pohybující se mezi 90 až 100%. Tak vysokou míru recyklace je stěží možné dosáhnout jiným způsobem než zálohovým systémem³³. Systémy pro provoz, sběr, zálohy, financování a recyklaci se v jednotlivých zemích přes drobné odlišnosti podobají. Jsou zpravidla tvořeny výrobci a dovozci nápojů nebo obchodníky s nápoji, a odpovídají ministerstvu životního prostředí nebo agentuře pro životní prostředí či jinému v této oblasti odpovědnému státnímu úřadu, který dozoruje na jejich fungování nebo sám participuje na účasti v systému. Systém je většinou celostátní centrální organizace, která zajišťuje sběr, odvoz a recyklaci jednorázových obalů a není výdělečného charakteru. Jednotný systém pro celou zemi se jeví jako lacinější a praktičtější. Spotřebitelé vrací nápojové obaly osobně u přepážky nebo skrze vratné automaty. Výrobci nápojů platí do systému peněžní zálohu ve chvíli, kdy je jejich produkt umístěn na trh. V ceně nápoje je zahrnuta záloha za každý obal a obchodník sám nenese při vyplácení záloh spotřebiteli za vrácený obal žádné náklady, neboť prvotní záloha k vyplácení spotřebitelům byla do systému poskytnuta výrobcem. Výrobce také platí do systému kromě zálohy ještě poplatek za každý obal. Tento poplatek slouží k hrazení nákladů za sběr, třídění a následné zpracování obalů. Tyto náklady může nést jak výrobce nápojů či nápojových obalů, tak distributor nebo v některých případech i stát.

Mezi další země, které ohlásily zavedení zálohového systému, patří Lotyšsko, Portugalsko, Turecko, Malta, Velká Británie a Rumunsko.

³² <https://www.cmconsultinginc.com/wp-content/uploads/2017/05/BOOK-Deposit-Global-24May2017-for-Website.pdf>

³³ EU připravila návrh směrnice, která si mimo jiné klade za cíl dosáhnout v členských státech 90% míry recyklace PET lahví do roku 2025 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2019:155:FULL&from=CS>)

Zdroje:

Deposit Systems For One-Way Beverage Containers: Global Overview, (2016)

<https://www.cmconsultinginc.com/wp-content/uploads/2017/05/BOOK-Deposit-Global-24May2017-for-Website.pdf>

Deposit Refund System (and Packaging Tax) in Finland, Sarah Ettlinger:

<https://ieep.eu/uploads/articles/attachments/9d526526-d22b-4350-a590-6ff71d058add/FI%20Deposit%20Refund%20Scheme%20final.pdf?v=63680923242>

Deposit return systems for beverage containers in the Baltic states, Riga: Green liberty, Balcers, o., Brizga, j., Moora, h., Raal, (2019)

https://www.researchgate.net/publication/332242306_Deposit_Return_Systems_for_Beverage_Containers_in_the_Baltic_States_Riga_Green_Liberty

zákony dle textu